

ΥΓΕΙΑ

ΤΟ ΠΑΙΔΙ και ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΜΕΡΟΣ Β'

ΠΑΙΧΝΙΔΙ και ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Μια σημαντική αξία στην ανθρώπινη επικοινωνία είναι η κοινωνικότητα

Η κοινωνικότητα είναι η τάση που έχει ο άνθρωπος να συναναστρέφεται με άλλους ανθρώπους, η κοινή συμβίωση και η καλή – κοινωνική συμπεριφορά.

Η κοινωνικοποίηση είναι η διαδικασία με την οποία ένα άτομο εντάσσεται και προσαρμόζεται στο κοινωνικό σύνολο.

Η κοινωνική ζωή προϋποθέτει: κοινωνικότητα (κοινωνική συμπεριφορά), ισότητα(δικαιοσύνη, ανεκτικότητα) και ελευθερία(γενναιοδωρία).

Η κοινωνική συμπεριφορά αναπτύσσεται με την επικοινωνία με τα πρώτα πρόσωπα του περιβάλλοντος του παιδιού. Η επικοινωνία αυτή είναι δυναμική και σταδιακή διαδικασία.

Το παιχνίδι είναι απόλυτα συνδεδεμένο με όλες τις ανθρώπινες στάσεις:

1. Με την ανάγκη για διατροφή (μας αρέσει να παίζουμε δοκιμάζοντας καινούργια και άγνωστα φαγητά)
2. Με την ανάγκη για κίνηση (παιχνίδι αγωνιστικά, τρέξιμο, παιχνίδια κινητικά χωρίς κάποιο σκοπό)
3. Με το ένστικτο της ιδιοκτησίας
4. Με το σεξουαλικό (φλερτ, χορός)
5. Με την τάση για προστασία του ίδιου μας του εαυτού και των άλλων (παιχνίδια παρακολούθησης, μάχης, κλέφτες και αστυνόμοι)
6. Με την ανάγκη για συντροφιά (κοινωνικά, ομαδικά)
7. Με την τάση για μίμηση(μιμητικά, ομαδικά)

Τα παιχνίδια (ατομικά και ομαδικά) παίζουν βασικό ρόλο στη διατήρηση του ανθρώπινου είδους. Αυτά που περισσότερο διαμορφώνουν την προσωπικότητα του παιδιού στην εύπλαστη αυτή ηλικία είναι τα ομαδικά παιχνίδια τα οποία απαιτούν συμμετοχή περισσότερα από δυο παιδιά για να δημιουργηθεί μια ομάδα. Μέσα σε αυτή την ομάδα το παιδί μαθαίνει να μη σκέπτεται το ατομικό του συμφέρον αλλά το γενικό. Αφομοιώνει σταδιακά τους κανόνες του παιχνιδιού πράγμα που το οδηγεί στο σεβασμό των συμπαίκτων του και των μελών της αντίπαλης ομάδας. Συνδυάζει τη δική του ενέργεια σε συνάρτηση με τα άλλα παιδιά και κατανοεί πως δεν πρέπει να λειτουργεί ανεξάρτητα. Δε λειτουργεί ενστικτωδώς αλλά χαλιναγωγεί τις όποιες ορμές του που μπορεί να ζημιώσουν την ομάδα γενικά. Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι το παιδί μαθαίνει να υπηρετεί τους στόχους της ομάδας.

Γίνεται λοιπόν φανερό πως η όλη αυτή συμπεριφορά θα κάνει το παιδί να ταυτιστεί με μας και όταν πλέον ενηλικιωθεί και βγει στην κοινωνία θα υπηρετεί το κοινωνικό συμφέρον και δε θα χαρακτηρίζει τις σχέσεις του η ιδιοτέλεια.

Το παιχνίδι είναι κοινωνικό γιατί ενώνει τους ανθρώπους, δεν επιτρέπει παραβιάσεις, ατομικές επαναστάσεις και αναρχίες. Η φαντασία και η περιέργεια του παιδιού είναι αχαλίνωτες και συνεχώς το σπρώχνουν να ψάχνει, να δοκιμάζει, να πειραματίζεται με ότι βρει μπροστά του, κάνοντας του στα χέρια του παιχνίδι.

Η εξάρτηση από το παιχνίδι ανοίγει κυριολεκτικά την πόρτα της μαγείας, όπου ο κόσμος των παιδιών ξεδιπλώνεται και αναπτύσσεται σε χιλιάδες εικόνες και σε εκατομμύρια ιδέες και επιλογές.

Ένα παιδί θέλει να ζωγραφίζει με πραγματικά χρώματα, να χιτίζει με χώμα και νερό, να ανεβαίνει στα δέντρα, να πηδά όσο πιο ψηλά γίνεται, να πετά αετό, να παίζει μπάλα με όλους τους κανόνες του πο-

δοσφαίρου, να μαστορεύει.

Δεν πρέπει να παραβλέπουν οι γονείς στην επιλογή του παιχνιδιού και την τάση της βιομηχανίας η οποία προκειμένου να κερδίσει περισσότερα χρήματα κατασκευάζει παιχνίδια τα οποία καλλιεργούν την βία και παρεμβαίνουν αρνητικά στην ψυχολογία του παιδιού.

Ανάλογα με την ηλικία του κάθε παιδιού, αλλάζει και η συμπεριφορά του σε σχέση με το παιχνίδι.

Α. Τα παιδιά ηλικίας 6-8 μηνών γενικά αγνοούν το ένα, το άλλο. Υπάρχει όμως το ξεκίνημα κοινωνικής επικοινωνίας με κοιτάγματα, χαμόγελα και άπλωμα χεριού.

Β. Τα παιδιά ηλικίας 9-13 μηνών προσέχουν το ένα το άλλο και συχνά μαλώνουν. Τα μαλώματα αυτά περιορίζονται στην ηλικία 14—18 μηνών.

Γ. Τα παιδιά ηλικίας 19-25 μηνών έχουν μεγαλύτερη κοινωνική επαφή και το παιχνίδι γίνεται πιο προσωπικό, συνεργατικό και φιλικό.

Έχουμε: **1^ο Το μοναχικό παιχνίδι(1-2 ετών)**

2^ο Το παράλληλο παιχνίδι(2-4 ετών) και

3^ο Το συνεργατικό παιχνίδι(4-5 ετών)

Τα παιδιά από 5-7 ετών σχηματίζουν ομάδες φίλων χωρίς να δίνουν σημασία στο φύλο.

Τα παιδιά 8-11 ετών σχηματίζουν ομάδες φιλίας οι οποίες είναι άτυπες και συμβαίνουν συχνές αλλαγές των μελών τους.

Από το 11^ο έτος, η ένταξη σε ομάδα παιδιών του αυτού φύλου είναι αποκλειστικά με εμφάνιση κάποιας εχθρικότητας ανάμεσα στα δυο φύλα και ένα αίσθημα ντροπής στη διάρκεια της ήβης.

Αγόρια 8-11 ετών συμμετέχουν σε παιχνίδια ζωηρά και ανταγωνιστικά.

Τα κορίτσια 8-11 ετών συμμετέχουν σε άτονες δραστηριότητες.

Τα λόγια και τα αισθήματα των φίλων συμβάλλουν σημαντικά στη διαμόρφωση της εικόνας που σχηματίζει το παιδί για τον εαυτό του.

Μεγαλώνοντας προσπαθεί να απαγκιστρωθεί από την αποκλειστικότητα του άμεσου οικογενειακού περιβάλλοντος, που σε ένα βαθμό έχει γίνει στερεότυπο.

Είναι φυσικό να αναζητεί νέες φίλιες και να δημιουργεί ένα καινούργιο περιβάλλον μέσα στο οποίο θα κινηθεί δοκιμάζοντας τα πρότυπα του.

Ένα παιδί που δεν έχει φίλους αισθάνεται απομονωμένο και κοινωνικά ανασφαλές, γιατί ένα παιδί που μένει στις πόλεις αντιμετωπίζει πολλαπλές αντικειμενικές δυσκολίες για ομαδικό παιχνίδι και φίλιες.

Μερικές φορές ένα παιδί αν και δεν το δείχνει, νιώθει μοναξιά ακόμη και στο πιο πολυθόρυβο περιβάλλον ενηλίκων.

Το παιδί που δημιουργεί μια μοναδική φίλια, που για αυτό είναι ξεχωριστό συχνά φοβάται μην τη χάσει γιατί μια τέτοια σχέση, δίνει πάρα πολλά σε όλα τα παιδιά της παρέας.

Τα πιο πολλά παιδιά μερικές φορές γίνονται θύματα μεγαλύτερων ή και ακόμα συνομηλίκων. Γι αυτό θα πρέπει να προλαβαίνουμε τέτοιες δυσάρεστες εμπειρίες που κάνουν το παιδί φιλόπομπο σε κάθε γνωριμία που μπορεί να παραμορφώσει τον χαρακτήρα του.

Υπάρχουν όμως παιδιά που είναι επιθετικά ή φοβισμένα.

Η επιθετικότητα εναντίον άλλων παιδιών μπορεί να εκφράζει μια καταπιεσμένη και κρυμμένη ενδόμυχη επιθετικότητα κατά των γονιών ή των δασκάλων του.

Αν το παιδί μας είναι επιθετικό χωρίς να μπορούμε να το αιτιολογήσουμε τότε πρέπει να γίνει αλλαγή της παρέας του.

Εάν δεν αλλάξει η συμπεριφορά του τότε πρέπει να γίνει προσπάθεια να κάνει παρέα με μεγαλύτερα παιδιά έτσι που να μην είναι εύκολη ή δίχως τίμημα η επιθετικότητά του.

Η συμπεριφορά του παιδιού εξαρτάται από δυο παραμέτρους:

Α. Από την προσωπικότητα του και

Β. Το εξωτερικό, φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον.

Η λειτουργία που ενώνει το πρόσωπο και το περιβάλλον είναι η διαπροσωπική σχέση. Με βάση τα κριτήρια αυτά μια συμπεριφορά ατομική ή ομαδική κρίνεται ως φυσιολογική, διαταραγμένη, αντικοινωνική ή παθολογική.

Η αφομοίωση και η δόμηση της κοινωνικοποίησης στο παιδί ακολουθεί την εξής λειτουργική διαδικασία:

Α. Οικοδομείται η εμπιστοσύνη του παιδιού στην ομάδα

Β. Ο κοινωνικός έλεγχος ασκείται με δυο ελεγκτικά όργανα: 1^ο Τον εξωτερικό κοινωνικό έλεγχο(κοινωνική πραγματικότητα) και 2^ο Τον εσωτερικό κοινωνικό έλεγχο(το υπέρ εγώ του παιδιού).

Γ. Το βίωμα της εμπιστοσύνης – ασφάλειας ελέγχου της συμπεριφοράς του.

Με όλα αυτά το παιδί παίρνει θέση απέναντι στον πρώτο αντιπρόσωπο της κοινωνίας, την μητέρα και στην πρώτη κοινωνική ομάδα, την οικογένεια.

Τέλος η κοινωνικοποίηση συνίσταται στην ανάληψη από το παιδί, συγκεκριμένων ρόλων. Το περιεχόμενο των ρόλων αυτών κάνει το παιδί να συνειδητοποιήσει και να

συγκεκριμενοποιήσει την θέση του μέσα στο σύστημα, τη συγγένεια της κοινωνικής δια-

στρωμάτωσης, της εθνοτοπικής καταγωγής του συνολικού πολιτισμού και μέσα στο πλατύτερο σύστημα ιδεολογικής κοινωνικής αναφοράς.

Όλα αυτά είναι μέσα στα πλαίσια της ανατροφής του ώστε να καταλάβει τότε κάνει λάθος και να ζητά συγγνώμη.

Παιδιά ιδιαίτερα υποχωρητικά, ανασφαλής και αδέξια πρέπει να προστατεύονται από τους γονείς τους και τα μεγαλύτερα αδέρφια τους και να παροτρύνονται να παίζουν ήσυχα.

Η οικογενειακή ζωή δίνει ευκαιρίες στους γονείς να αυξήσουν την αυτοεκτίμηση και την αυτοπεποίθηση του παιδιού τους.

Η αυτοπεποίθηση, η ασφάλεια, οι φίλιες, η προσαρμογή του στο σχολικό περιβάλλον και η αυτοεκτίμηση που νιώθει το παιδί καθορίζονται από την ανάπτυξη της κοινωνικότητας του.

Οι δυσκολίες στο παιχνίδι με άλλα παιδιά ανήκουν στο παρελθόν. Πολλά παιδιά, στην πλειοψηφία τους **γύρω στην ηλικία των τριών με τεσσάρων ετών** εάν δεν έχουν φίλους, τους δημιουργούν με την φαντασία τους.

Η συμπεριφορά του παιδιού προς το φανταστικό φίλο μοιάζει σε μεγάλο βαθμό με την συμπεριφορά των γονιών του προς το ίδιο. Το φαινόμενο είναι τόσο συχνό, ώστε δεν μπορεί παρα να είναι φυσιολογικό και σε καμία περίπτωση δεν υποτιμούμε ή κοροϊδεύουμε το παιδί για το φανταστικό του φίλο, αλλά φυσικά και ούτε του δείχνουμε ότι υπάρχει πραγματικός.

Ο φανταστικός αυτός φίλος μας ειδοποιεί ότι, **το παιδί μας νιώθει μοναξιά και ότι διψά για μια πραγματική παρέα.**

Ο Φ. Ντοστογιέφσκι στους «Αδελφούς Καραμαζώφ» μας λέει τα εξής: «Ότι χρειάζεται η ψυχή ενός παιδιού είναι, το φως του ήλιου, τα παιχνίδια, το καλό παράδειγμα και λίγη αγάπη».

**Στεργιανή Παπλιάκα
Νοσηλεύτρια - Εκπαιδευτικός**